

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: M. proti žalovanému: M., zastúpený J., i o **zaplatenie 7 195,90 eur s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 22Cb/93/2010, na mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Michalovce č. k. 22Cb/93/2010-204 z 9. júla 2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Cob/212/2012-245 z 30. júla 2013, takto

r o z h o d o l :

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky **o d m i e t a .**

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd Michalovce (ďalej aj súd prvého stupňa) rozsudkom č. k. 22Cb/93/2010-204 z 9. júla 2012 žalovanému uložil povinnosť uhradiť žalobcovi sumu 7 195,90 eur s 9% úrokom z omeškania ročne zo sumy 7 195,90 eur od 1. januára 2009 do zaplatenia a nahradiť mu trovy konania vo výške 2 859,39 eur, ktoré pozostávajú z trov zaplateného súdneho poplatku za návrh vo výške 440 eur, náhrady znalečného vo výške 183,36 eur a trov právneho zastúpenia vo výške 2 236,03 eur, na účet právneho zástupcu žalobcu.

Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobca si podanou žalobou uplatnil proti žalovanému právo na zaplatenie istiny 7 335 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 1. januára 2009 do zaplatenia a náhradu trov konania titulom bezdôvodného

obohatenia získaného užívaním nehnuteľností vo vlastníctve žalobcu na svoje podnikateľské aktivity. Súd prvého stupňa po vykonanom dokazovaní rozsudkom č. k. 22Cb/93/2010-143 z 18. júla 2011 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi spolu sumu 139,10 eur (35 + 104,10) s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 1. januára 2009 do zaplatenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Zároveň žalobcovi uložil povinnosť uhradiť žalovanému náhradu trov konania vo výške 2 000,25 eur na účet právneho zástupcu žalovaného. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcu uznesením č. k. 3Cob/214/2pl 1-171 zo 6. marca 2012 rozsudok súdu prvého stupňa, v napadnutom výroku o zamietnutí žaloby, t. j. v časti o zaplatenie sumy 7 195,90 eur s príslušenstvom a vo výroku o náhrade trov konania, zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Súd prvého stupňa vo veci opätovne konal a zistený skutkový stav posúdil podľa § 123, § 126 ods. 1, § 451 ods. 1 a ods. 2 a § 458 ods. 1 a Občianskeho zákonníka, § 3 ods. 1 a ods. 3, § 70 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov, § 17 ods. 4 a ods. 10 zákona č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy účinný od 1. mája 2004 a § 1, § 261 ods. 1 a § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka. Z vykonaného dokazovania mal súd prvého stupňa preukázané, že žalobca je vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území M., vedených na LV č. X., parcelné číslo X., zastavané plochy a nádvoria o výmere 48 596 m² a na LV č. X., parcelné číslo X., orná pôda o výmere 10 000 m², ktoré žalovaný v období od 19. januára 2008 do 31. decembra 2008 užíval bez právneho dôvodu na poľnohospodárske účely, v dôsledku čoho na strane I žalovaného došlo k vzniku bezdôvodného obohatenia. Prvostupňový súd považoval obranu žalovaného spočívajúcu v tom, že prenechal žalobcovi ako odplatu úrodu pšenice za irelevantnú. Viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí Krajského súdu v Košiciach pri posúdení výšky bezdôvodného obohatenia pokiaľ išlo o parcelu č. X. vychádzal zo znaleckého posudku vypracovaného znalcom I. Prihliadol na výšku obvyklého nájmu určenú metódou polohovej diferenciácie, kde bol znalcom zohľadnený charakter parcely ako zastavané plochy a nádvoria, teda tak ako je zapísaná v katastri nehnuteľností, pri ktorej by cena nájmu bola vo výške 0,269 eur za m² za rok, čo pri výmere pozemku 48 596 m² predstavuje sumu 13 072,32 eur za rok a za obdobie od 19. januára 2008 do 31. decembra 2008 sumu 12 440,58 eur, ktorá prevyšuje žalobcom požadovanú sumu. Prvostupňový súd tiež nesúhlasil

s tvrdeniami žalovaného, že na sporných parcelách dosiahol pri výkone svojej podnikateľskej činnosti stratu, ktorú je potrebné tiež zohľadniť, keďže žalovaný ako podnikateľ sám znáša svoje podnikateľské riziko. Ďalej súd prvého stupňa konštatoval, že skutočnosť, že sporná parcela č. X. je zapísaná v katastri nehnuteľností ako zastavaná plocha a nádvorie správne, vyplýva aj z rozhodnutia Okresného národného výboru v M., odboru poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, čj: Pôd. 4808/78, ktorým bola natrvalo odňatá pre výstavbu. Na daný stav, podľa súdu prvého stupňa, nemožno aplikovať ani § 17 ods. 10 zákona č. 220/2004 Z. z., pretože predmetný zákon nadobudol účinnosť 1. mája 2004 a tam uvedená podmienka piatich rokov, podľa ktorej by rozhodnutie malo stratiť platnosť (ak by pôda nebola použitá na zámer uvedený v rozhodnutí o odňatí) by nastala najskôr k 1. máju 2009. To sa netýka sporného žalovaného obdobia, pretože žaloba smeruje na vydanie bezdôvodného obohatenia za rok 2008. Na základe uvedeného prvostupňový súd zaviazal žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia v sume 7 195,90 eur ako aj zaplatiť žalobcovi úroky z omeškania vo výške 9 % ročne z dlžnej sumy. O trovách konania súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O. s. p.).

Krajský súd v Košiciach (ďalej aj odvolací súd) na odvolanie žalovaného rozsudkom č. k. 3Cob/212/2012-245 z 30. júla 2013 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi na účet právnej zástupkyne, trovy odvolacieho konania tvoriace trovy právneho zastúpenia vo výške 245,27 eur.

Odvolací súd sa podľa § 219 ods. 2 O. s. p. stotožnil s správnym posúdením nároku žalobcu a obrany žalovaného vysloveným súdom prvého stupňa. Na tvrdenie žalovaného uvedené v odvolaní, že uvedenú parcelu na rovnaký účel užíval od roku 2005 a až v roku 2007 zistil, že sa jedná o stavebnú parcelu a jej vlastníkom je žalobca, odvolací súd uviedol, že toto nemá vplyv na zistenú skutočnosť užívania parcely žalovaným bez právneho dôvodu. Uvedené tvrdenie navyše preukazuje, že v roku 2008 (v spornom období), kedy parcelu taktiež užíval, žalovaný už mal vedomosť, že jej vlastníkom je žalobca a že v katastri nehnuteľností je vedená ako zastavané plochy a nádvorie. Pokiaľ išlo o výšku bezdôvodného obohatenia podľa § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka, majetkovú hodnotu v uvedenom zmysle tvoria aj prostriedky, ktoré síce žalovaný nevynaložil, ale ktoré by musel vynaložiť na užívanie zastavanej parcely v prípade, že by mu právo na jej užívanie vyplývalo z právne relevantného titulu, ktorým by v danom prípade bola nájomná zmluva na užívanie zastavanej parcely.

Keďže takto je parcela evidovaná v katastri nehnuteľností, aj cena nájmu by bola ako za užívanie zastavanej parcely a nie za užívanie ornej pôdy. Súd prvého stupňa preto v súlade so zákonnou úpravou zaviazal žalovaného na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške obvyklého nájomného za užívanie parcely ako zastavanej plochy, pričom uplatnená suma bola nižšia ako znalcom vypočítaná výška nájomného. K námietke žalovaného, že žiadosť o vydanie bezdôvodného obohatenia z 11. decembra 2008 urobila spoločnosť G. odvolací súd uviedol, že z výpisu z obchodného registra Okresného súdu Košice I odd. S. vložka číslo X. z 26. mája 2010 zistil, že uvedená spoločnosť bola 23. decembra 2008 vymazaná z obchodného registra na základe jej zrušenia bez likvidácie zlúčením a že nástupnícka spoločnosť D. preberá zlúčením všetok majetok, práva a záväzky zrušenej spoločnosti podľa ust. § 69 Obchodného zákonníka. Z uvedeného mal odvolací súd za to, že žalobca je právnym nástupcom uvedenej spoločnosti a vyššie uvedený titul nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcu k predmetnej nehnuteľnosti je aj zapísaný v katastri nehnuteľností. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 a § 149 ods. 1 O. s. p. a na ich náhradu zaviazal neúspešného žalovaného.

Rozsudok odvolacieho súdu nadobudol právoplatnosť 26. augusta 2013.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len generálny prokurátor alebo dovolateľ) podal proti rozsudku odvolacieho súdu na základe podnetu žalovaného mimoriadne dovolanie podľa § 243e ods. 1 O. s. p. v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p. Navrhol napadnuté rozsudky zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Uviedol, že ust. § 451 Občianskeho zákonníka vyjadruje všeobecnú zásadu občianskeho práva, podľa ktorej sa nikto nesmie bezdôvodne obohacovať na úkor iného. Následkom bezdôvodného obohatenia je v zmysle § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka, povinnosť vydať všetko, čo sa nadobudlo bezdôvodným obohatením. V danom prípade užíval žalovaný nehnuteľnosť žalobcu bez platnej nájomnej zmluvy, teda jeho bezdôvodné obohatenie spočívalo v užívaní cudzej nehnuteľnosti bez platenia nájomného spojeného s jej užívaním. Inštitút bezdôvodného obohatenia tak smeruje k odčerpaniu prostriedkov od osoby, ktorá ho získala niektorou zo skutkových podstát uvedených v § 451 a § 454 Občianskeho zákonníka. Výška plnenia za užívanie cudzej veci (v tomto prípade nehnuteľnosti) bez právneho dôvodu sa preto odvodzuje od prospechu, ktorý získal obohatený, ktorý je

povinný vydať všetko, čo sám získal (§ 451 ods. 1, § 456 prvá veta a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Ďalej dovolateľ uviedol, že majetkovým vyjadrením tohto prospechu je v tomto prípade tak peňažná suma (§ 458 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka), ktorá zodpovedá sumám vynakladaným v danom mieste a čase za užívanie obdobného predmetu nájmu a ktorú by nájomca za obvyklých okolností bol povinný platiť podľa nájmovej zmluvy. Za bezdôvodné obohatenie preto nemožno považovať akýkoľvek prospech, ktorý by mohol vlastník veci teoreticky dosiahnuť, ale iba ten prospech o ktorý na jeho úkor obohatený buď zväčšil svoj majetok alebo sa jeho majetok nezmenšil, čo by sa za normálnych okolností stalo.

Dovolateľ namietal, že súdy pri určení výšky bezdôvodného obohatenia vychádzali z ceny nájmu žalovaným užívaných pozemkov, s prihliadnutím na ich charakter ako zastavaných plôch, tak ako boli vedené v katastri nehnuteľností. Vôbec pri tom nezohľadnili skutočnosť, že žalovaný predmetné pozemky užíval ako ornú pôdu na poľnohospodárske účely. Z tohto dôvodu tak súdmi určená výška bezdôvodného obohatenia nepredstavuje to, o čo sa žalovaný skutočne obohatil, ale predstavuje to, čo by žalobca mohol získať. Takéto právne posúdenie určenia výšky bezdôvodného obohatenia však odporuje charakteru inštitútu bezdôvodného obohatenia. Dovolateľ poukázal aj na znalecký posudok vypracovaný I., v ktorom sa nachádza aj fotodokumentácia predmetnej nehnuteľnosti, síce už po určitom čase od žalovaného obdobia, z ktorej jasne vyplýva jej stav (nezastavané územie), ktorý podľa vyjadrenia účastníkov zodpovedal stavu aj v čase jej užívania žalovaným. Uviedol, že v prejednávanej veci išlo o netypickú situáciu, keď nehnuteľnosť podľa jej charakteru vedenú v katastri nehnuteľností ako zastavané plochy a nádvoría bola v skutočnosti využívaná na poľnohospodárske účely. Preto aj znalecký posudok sa len priblížil k všeobecnej cene nájmu, ale presne ju neurčil. Dovolateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že súdy okrem znaleckého posudku mali k dispozícii aj ďalšie informácie k určeniu všeobecnej ceny nájmu s ohľadom na účel jej využitia a to napríklad výšku trhovej ceny nehnuteľnosti bez ohľadu na účel využitia (č. 1. 6 znaleckého posudku), potvrdenie realitnej kancelárie o výške nájmu (č. 1. 60 spisu), daňové priznanie k výške dane z predmetnej nehnuteľnosti (č. 1. 19 spisu) a podobne. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že výšku nároku žalobcu je v danom prípade možné určiť len s nepomernými ťažkosťami. Z tohto dôvodu mohol súd postupovať v zmysle

§ 136 O. s. p. a určiť reálnu cenu nájmu svojou úvahou, nakoľko mal dostatok podkladov k takémuto postupu. Ustanovenie § 136 O. s. p. totiž umožňuje súdu v prípade, že základ nároku je daný, avšak jeho výšku nemožno dokazovaním spoľahlivo zistiť, aby ju určil vlastnou úvahou na základe dostupných skutkových podkladov. Podkladom pre úvahu súdu podľa § 136 O. s. p. sú skutočnosti, ktoré vychádzajú zo súvislostí posudzovaného prípadu s porovnateľnými prípadmi a umožňujú urobiť určité kvantitatívne závery (dedukcie, porovnania) o výške uplatneného nároku. Takto by súd mohol zhodnotiť osobitné okolnosti tohto prípadu a prisúdiť žalobcovi peňažnú čiastku, ktorá by najreálnejšie vyjadrovala o čo sa žalovaný skutočne obohatil. Tým, že vo veci konajúce súdy uvedené skutočnosti nerešpektovali, prisúdili žalobcovi peňažnú čiastku, ktorá žiadnym spôsobom nekorešpondovala s výškou toho, čo žalovaný užívaním nehnuteľnosti bez právneho dôvodu získal a čo je podľa platnej právnej úpravy povinný vydať.

Žalobca vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedol, že predmetom sporu bolo užívanie pozemkov bez nájomnej zmluvy alebo iného titulu. Užívateľ cudzej veci bezprávneho dôvodu je povinný vydať bezdôvodné obohatenie peňažnou formou, rozsah ktorého plnenia, ak tento nie je stanovený predpisom, je vyjadrený peňažnou čiastkou, ktorú by obvykle bolo potrebné vynaložiť v danom mieste a čase za porovnateľné užívanie (prenajatej) veci. Obvyklým nájomným je nájomné tržné, pričom žalobca žiadal podstatne nižšie vydanie. Žalovaný si bol plne vedomý toho, že prenajímaná nehnuteľnosť je zastavanou plochou. Na záver žalobca dodal, že je nepredstaviteľné, aby mal prenajímateľ vyššie náklady ako nájomca a vlastne tak dotoval jeho aktivity. Na základe uvedeného žalobca navrhol, aby dovolací súd mimoriadne dovolanie zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 3 O. s. p.) prejednal mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky podané s poukazom na ust. § 243e ods. 1, v spojení s § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p. bez nariadenia pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.). Po zistení, že tento opravný prostriedok podal v lehote jedného roka (§ 243g O. s. p.) najprv skúmal, či boli splnené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní v zmysle § 243e ods. 1 až 4 O. s. p.

V zmysle § 243e ods. 1 O. s. p., ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie.

Účel mimoriadneho dovolania spočíva v odstránení nezákonnosti, ktorej sa dopustil súd v konaní podľa občianskeho súdneho poriadku, pričom zároveň toto odstránenie nezákonnosti vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Tento účel mimoriadneho dovolania je v súlade s účelom Občianskeho súdneho konania vyjadrený v § 1 O. s. p. Súčasne tento účel sleduje ochranu účastníka pred dôsledkami nespravodlivého procesu (konania, ktoré trpí základnými procesnými pochybeniami a postupmi súdov, znamenajúcimi až porušenie práva na súdnu ochranu). Tento záver potvrdzujú dôvody mimoriadneho dovolania ustanovené § 243f O. s. p. (viď PL. ÚS 57/99, III. ÚS 357/2013, III. ÚS 35/2014, I. ÚS 590/2014).

Podľa § 243f ods. 1 O. s. p., mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak

- a) v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237,
- b) konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- c) rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, splnenie ktorých podmienok konania o mimoriadnom dovolaní vyžaduje zákon. Prvou z týchto podmienok je okolnosť porušenia zákona právoplatným rozhodnutím súdu, druhou je požiadavka ochrany práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a treťou nemožnosť dosiahnutia ochrany inými právnymi prostriedkami. Všetky uvedené podmienky konania o mimoriadnom dovolaní musia byť splnené súčasne a nedostatok ktorejkoľvek z nich bráni vecnému prejednávaniu mimoriadneho dovolania.

Nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci ako to opakovane vo svojich rozhodnutiach zdôrazňoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ústavný súd). Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len ústava) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len dohovor).

Podľa článku 46 ods. 1 Ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanoveným zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podstata základného práva na súdnu a inú ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola k právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok Ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (článok 46 ods. 4 Ústavy, v spojení s článkom 51 Ústavy).

Podľa článku 51 ods. 1 Ústavy domáhať sa práv uvedených v článku 35, 36, 37 ods. 4, článku 38 až 42 a článku 44 až 46 Ústavy možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V danom prípade je týmto zákonom zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len O. s. p.).

Z hľadiska dodržania uvedených zásad týkajúcich sa ochrany ústavnosti je potrebné posúdiť aj predmetné mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora a napádané rozsudky okresného a krajského súdu.

Mimoriadne dovolanie bolo generálnym prokurátorom podané podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p. z dôvodu, že rozhodnutia súdu prvostupňového aj odvolacieho spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p., a to v otázke určenia výšky bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru generálneho prokurátora inštitút bezdôvodného obohatenia smeruje k odčerpaniu prostriedkov od osoby, ktorá ho získala niektorou zo skutkových podstát uvedených v § 451 a 454 Občianskeho zákonníka, a preto výška plnenia za užívanie cudzej veci (v tomto prípade nehnuteľnosti) bez právneho dôvodu sa odvodzuje od prospechu, ktorý získal obohatený, ktorý je povinný vydať všetko, čo sám získal (§ 451 ods. 1, § 456 prvá veta a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Majetkovým vyjadrením tohto prospechu je v tomto prípade peňažná suma, ktorá zodpovedá sumám vynakladaným v danom mieste a čase za užívanie obdobného predmetu nájmu a ktorú by nájomca za obvyklých okolností bol povinný platiť podľa nájmovej zmluvy. Súdni určená výška bezdôvodného obohatenia nepredstavuje to, o čo sa žalovaný skutočne obohatil, ale predstavuje to, čo by žalobca mohol získať. Takéto právne posúdenie určenia výšky bezdôvodného obohatenia odporuje charakteru inštitútu bezdôvodného obohatenia, nakoľko nezohľadňuje prospech ktorý žalovaný užívaním nehnuteľnosti skutočne získal. Určenie náhrady toho, o čo žalobca prišiel, by bolo možné prípadne posudzovať v inom konaní a s iným petitom žaloby (napríklad náhrada škody a podobne) a nie v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia. Nakoľko výšku nároku žalobcu je v danom prípade možné určiť len s nepomernými ťažkosťami, súd mohol postupovať v zmysle § 136 O. s. p. a určiť reálnu cenu nájmu svojou úvahou, nakoľko mal dostatok podkladov k takémuto postupu.

Ústavný súd v súvislosti s aplikáciou predmetných ustanovení § 243e ods. 1 a § 243f ods. 1 O. s. p. a ich ústavne komfortným výkladom majúci na pamäti judikatúru ESLP dospel vo svojom náleze zo dňa 02. júla 2014 č. III. ÚS 357/2013-33 k záveru, že pokiaľ zákonodarca odvádza prípustnosť mimoriadneho dovolania z porušenia zákona s odkazom na ustanovenie § 243f O. s. p., kde bližšie konkretizuje možné dôvody, medzi ktoré zaradil aj nesprávne právne posúdenie veci, tak potom v prípade podania mimoriadneho dovolania práve z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je potrebné pod porušením zákona rozumieť také porušenie procesného práva - zákona, ktoré v konečnom dôsledku znamená zároveň aj nesprávne právne posúdenie (či už hmotnoprávneho alebo prípadne procesného charakteru). K takémuto interpretačnému záveru dospel ústavný súd v spojitosti s kumulatívnym predpokladom prípustnosti mimoriadneho dovolania, ktorý stanovuje podmienku, ak to

vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. V opačnom prípade, ak by nesprávne právne posúdenie bolo spájané výlučne s porušením hmotnoprávných ustanovení zákona (ktoréhokoľvek), tak by de facto, v takmer každom prípade bolo možné napadnúť právoplatne rozhodnutú vec týmto mimoriadnym opravným prostriedkom, čím by sa tento mimoriadny opravný prostriedok dostal na úroveň „ďalšieho“ odvolania a bolo by len na svojvôli generálneho prokurátora, do ktorej právoplatne skončenej veci zasiahne podaním mimoriadneho dovolania s odvolaním sa na nesprávne právne posúdenie veci. Takýto výklad dotknutých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku by vo svojich dôsledkoch znamenal porušenie minimálne základného práva na súdnu ochranu jedného z účastníkov konania, rovnosti účastníkov konania, zásady nezmeniteľnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, a to treťou stranou, odlišnou od účastníkov konania, ktorá nepatrí do súdnej moci, čo opodstatnene vyvoláva otázky, či ide o prípustné legitímne zasahovanie do nezávislosti súdov a súdnej moci ako takej. Ústavný súd v tomto svojom rozhodnutí poukázal tiež na judikatúru ESLP, z ktorej vyplýva, že samotná okolnosť (možnosť) existencie dvoch rôznych právnych názorov na vec nie je dostatočným dôvodom opätovného rozhodovania vo veci. Dospel k záveru, že ustanovenie § 243e O. s. p. je potrebné vykladať reštriktívne a pod porušením zákona v prípade dôvodu vyjadreného v § 243f ods. 1 O. s. p. (nesprávne právne posúdenie) je potrebné predovšetkým rozumieť závažné porušenie zákona procesného charakteru, pretože v opačnom prípade by nebola splnená ďalšia podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania, a to požiadavka ochrany práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu.

Uvedený názor ústavného súdu vyslovený k prípustnosti mimoriadneho dovolania korešponduje s jeho predchádzajúcimi rozhodnutiami, v zmysle ktorých „ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t. j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti" (viď napr. uznesenie Ústavného súdu

Slovenskej republiky zo dňa 10. septembra 1996 sp. zn. PL. ÚS 43/95 a zo dňa 19. júla 2000 sp. zn. PL. ÚS 57/99).

V tejto súvislosti bolo prijaté aj zjednocujúce stanovisko v uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. marca 2015 č. k. PLz. ÚS 3/2015-22, v ktorom sa uvádza: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov“.

Pre úplnosť je potrebné poukázať aj na stanovisko občianskoprávného kolégia Najvyššieho súdu číslo 36/2008, v ktorom sa konštatuje, že „snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vyneseneho v Občianskom súdnom konaní, bez ohľadu na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo v rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v príkrom rozpore s ústavnými princípmi platiacimi v civilnom procese, pričom tieto pochybenia nie sú riešiteľné inak, než použitím mimoriadneho opravného prostriedku; majú charakter princípov narušenia spravodlivého procesu a v konečnom dôsledku by znamenali odopretie práva na súdnu ochranu v duchu v článku 46 ods. 1 Ústavy, v súvislosti aj s podstatným (závažným) porušením práv účastníkov konania, ktorých ťažisko je v článku 46 až 50 Ústavy Slovenskej republiky. Z toho vyplýva výnimočnosť použitia mimoriadneho opravného prostriedku a jeho aplikácia len vo veciach, v ktorých sa súdne rozhodnutie dostalo do rozporu s oprávnenými záujmami alebo právami účastníkov konania, ďalších osôb, ktoré sú priamo dotknuté obsahom výroku súdneho rozhodnutia, prípadne takými osobami, ktoré mali byť účastníkmi konania, ale z dôvodu pochybenia súdu sa nimi nestali.

Ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu zásadne vyžaduje intervenciu (mimoriadnym dovolaním generálneho prokurátora) vtedy, ak sám účastník využil všetky právom predpokladané prostriedky na zvrátenie stavu

založeného rozhodnutím porušujúcim zákon a napriek ich uplatneniu nebol úspešný. V danom prípade žalovaný ako účastník konania nevyčerpal všetky zákonom dovolené opravné prostriedky, ktoré mal k dispozícii a ktoré sám mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov. Žalovaný dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu nepodal.

Z početnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) je možno vyvodit' kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie. V zmysle ustálenej judikatúry ESLP je však prípustné zasiahnuť do nastolenej právnej istoty právoplatným rozhodnutím vnútroštátneho súdu vtedy, ak v konaní došlo k zásadnej vade alebo závažnému excesu, ktorý je potrebné napraviť, ak sú tu mimoriadne okolnosti prípadu, pričom však podľa judikatúry ESLP za takúto vadu exces však nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory, pretože právna istota v sebe zahŕňa požiadavku rešpektovania princípu *res iudicata*, ktorej prejavom je nezmeniteľnosť rozhodnutia. Uplatňovanie tohto princípu je zdôraznený zásadou, že žiadna zo strán nie je oprávnená žiadať o preskúmanie konečného a záväzného rozhodnutia len z toho dôvodu, aby dosiahol znovuotvorenie prípadu a jeho nové skúmanie, pretože takýto mimoriadny opravný prostriedok by de facto mal charakter odvolania (pozri *Ryabykh proti Rusku* zo dňa 03. decembra 2003, sťažnosť číslo 52854/99, § 52). V tejto súvislosti tiež ESLP už judikoval, že nesúhlas správnym posúdením prípadu odvolacím súdom, nie je sám osebe mimoriadnou okolnosťou odôvodňujúcou zrušenie právoplatného rozhodnutia (pozri *Kot proti Rusku* zo dňa 18. januára 2007, sťažnosť číslo 20887/03, § 29).

Dovolací súd rešpektujúc uvedené právne názory vyslovené ústavným súdom a ESLP dospel k záveru, že v dôsledku reštriktívneho výkladu ustanovenia § 243e O. s. p. pod porušením zákona, v prípade dôvodu uvedeného v § 243f ods. 1 písm. c/ O. s. p. (nesprávne právne posúdenie), je potrebné predovšetkým rozumieť závažné porušenie zákona procesného charakteru, pretože v opačnom prípade by nebola splnená ďalšia podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania, a to požiadavka ochrany práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu. Požiadavka presadenia vecnej správnosti a spravodlivosti meritórneho právoplatného rozhodnutia prostredníctvom mimoriadneho dovolania aj podľa názoru dovolacieho súdu nie je legitímna v prípade, ak

generálny prokurátor presadzuje svoj odlišný právny názor na hmotnoprávne posúdenie právoplatne skončenej veci prostredníctvom mimoriadneho dovolania, napriek tomu, že súdy konajúce vo veci samej rešpektovali všetky relevantné procesné pravidlá. Aj v prípade, ak by právny názor generálneho prokurátora rešpektoval kritérium vecnej správnosti pri rozhodovaní v merite veci, porušenie zákona pričítateľné všeobecnému súdu, by nemalo charakter narušenia princípov spravodlivého procesu a v konečnom dôsledku by neznamenal odopretie práva na súdnu ochranu v duchu článku 46 ods. 1 Ústavy, pretože absentuje podstatné (závažné) porušenie práv účastníkov konania, ktorých ťažisko je v článku 46 až 50 Ústavy). Snaha presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť konečného meritórneho rozhodnutia vydaného v občianskom súdnom konaní s ohľadom na nezmeniteľnosť a záväznosť súdneho rozhodnutia je legitímna v okamihu, keď sa v konaní alebo rozhodnutí vyskytnú také pochybenia, ktoré sú v príkrom rozpore s ústavnými princípmi platiacimi v civilnom procese, pričom tieto pochybenia nie sú riešiteľné inak, než použitím mimoriadneho opravného prostriedku.

V predmetnej veci dôvody mimoriadneho dovolania neobsahovali žiadne osobitné a presvedčivé okolnosti odôvodňujúce zrušenie právoplatných rozhodnutí. Generálny prokurátor neuviedol žiadne závažné procesné pochybenia súdov alebo exces, v dôsledku ktorých by bol opodstatnený odklon od zachovania princípu právnej istoty. Dovolací súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k závažnému porušeniu procesného postupu súdov, v dôsledku ktorého by súdy vyslovili nesprávny právny záver, a preto mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora nie je prípustné.

Vzhľadom na uvedené dovolací súd podľa § 243e ods. 1 O. s. p., v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p., § 243b ods. 5 O. s. p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. mimoriadne dovolanie odmietol.

V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanému, ktorý podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania a ktorý úspech nemal. (§ 148a ods. 2 O. s. p.) Dovolací súd žalovanému nepriznal náhradu trov dovolacieho konania, pretože si ich neuplatnil (§151 ods. 1 O. s. p., v spojení s § 243i ods. 2 O. s. p.).

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 31. augusta 2015

JUDr. Gabriela Mederová, v. r.

predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mária Némethová